

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

7-maxsus
son (5-jild)

2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 5/7 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent;

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent;

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b.;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b.;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD);

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD);

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasi mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD).

22.00.00- SOTSILOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

07.00.00 – TARIX FANLARI

Izzatullayev Bobirjon Izzatullayevich

XALQARO MUNOSABATLARDA RAQAMLI DIPLOMATIYANI TADQIQ ETISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	10-14
---	-------

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

Mannopova Elzara Toraxanovna

HR TRANSFORMATION: COMPARATIVE ANALYSIS OF DEVELOPED AND DEVELOPING ECONOMIES CANADA AND UZBEKISTAN	15-21
--	-------

Загребельская Милена Владимировна

РАЗВИТИЕ ПРЕДИКТИВНОГО ПЛАНИРОВАНИЯ В СИСТЕМЕ МАТЕРИАЛЬНО- ТЕХНИЧЕСКОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ НЕФТЕГАЗОВОГО КОМПЛЕКСА: ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЕ, АДАПТИВНЫЕ И ЦИФРОВЫЕ ДРАЙВЕРЫ УСТОЙЧИВОСТИ	22-31
--	-------

Dr. Abror Kucharov and Dr. Jyoti Meshram

SECTORAL ANALYSIS OF INDIAN INVESTMENT IN UZBEKISTAN	32-42
--	-------

Суюнова Зухра

РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА И АУДИТА ОСНОВНЫХ СРЕДСТВ В КОРПОРАТИВНОМ УПРАВЛЕНИИ	43-49
--	-------

Суюнова Фотима, Суюнова Саодат

ТУРИСТИЧЕСКИЙ ПОТЕНЦИАЛ УЗБЕКИСТАНА: ТРЕНДЫ, ВЫЗОВЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ	50-62
--	-------

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

Xudoyqulov Yo'lchi Azamqulovich

HARBIY TADQIQOTCHI FAOLIYATIDA FANLARARO YONDASHUVLARDAN FOYDALANISH ZARURATI	63-69
--	-------

Majitov Maxmud

G'ARB FALSAFASIDA SHAXS HAQIDAGI FALSAFIY FIKRLAR TADQIQI	70-76
---	-------

Latipov Sardor Shavkatovich

JAMIYATDA KORRUPSIYAGA QARSHI KURASHISHNING IJTIMOIIY ASOSLARI VA AMALGA OSHIRISH SHAKLLARI	77-81
--	-------

Ibraximova Dilorom Saloydinovna

HUQUQSHUNOS AXLOQIIY MADANIYATINI SHAKLLANTIRISHNING IJTIMOIIY ZARURIYATI	82-87
--	-------

Xolmirzaev Nodirjon Nizomjonovich

JADID MAKTABLARINING O'QITISH TIZIMI VA PEDAGOGIK MEROSI	88-91
--	-------

Muslimov Sherzod Akbarovich

ZAHIRIDDIN MUHAMMAD BOBURNING "BOBURNOMA" ASARIDA INSON VA OILA MUAMMOSI	92-96
---	-------

<i>Jantayev Maksud Ibragimovich</i> AL-XORAZMIYNING ILMIY TADQIQOT HAQIDAGI QARASHLARINING DOLZARBLIGI VA AHAMIYATI	97-101
---	--------

<i>Qosnazarova Palzada</i> TURKISTONDA JADIDCHILIK HARAKATI VA TA'LIM-TARBIYA, ADABIYOT MASALALARINING IJTIMOIIY-FALSAFIY ASOSLARI	102-106
--	---------

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

<i>Xasanova Sohibjamol Soatmurod qizi</i> TILNING KOGNITIV FUNKSIYASI VA AXLOQIY-BAHOLASH (YAXSHILIK/YOMONLIK) KATEGORIYALARINING KONSEPTUAL SHAKLLANISHI	107-110
---	---------

<i>Burxonova Go'yo'xon G'ulomovna</i> TIBBIYOT OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA LOTIN TILI VA TIBBIY TERMINOLOGIIYANI SAMARALI O'QITISH USHLUBLARI	111-115
--	---------

<i>Raxmonova Dildora Mirzakarimovna</i> JADID ADIBI – TO'LAGAN XO'JAMYOROV (TAVALLU) BADIY PUBLITSISTIKASINING TIL VA USHLUBI TAHLILI	116-122
---	---------

<i>Yuldasheva Ruxshona Rustamjon qizi</i> INGLIZ TILIDAGI OTLI KOLLOKATSIYALARNING LISONIY MODELLARI VA ULARNING O'ZBEK TILIGA TARJIMA JARAYONIDAGI ADEKVATLIK MUAMMOLARI	123-126
--	---------

<i>Xolmurotova Gulnora</i> ERKIN A'ZAMNING "OTOYINING TUG'ILGAN YILI" QISSASIDA USTOZ OBRAZI BADIY TALQINI	127-132
--	---------

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

<i>Kadirova Moxigul Xamitovna</i> SURISHTIRUVNI TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI	133-138
---	---------

<i>Xidoyatov Baxtiyar Batirovich</i> O'ZBEKISTON JINOYAT PROTSESSIDA SUDGA QADAR ISH YURITISHNING RIVOJLANISH TARIXI	139-147
--	---------

<i>Давронов Атобек Равшанович</i> УЧАСТИЕ СПЕЦИАЛИСТА В ОБЛАСТИ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В СЛЕДСТВЕННЫХ ДЕЙСТВИЯХ ПО УГОЛОВНЫМ ДЕЛАМ	148-155
---	---------

<i>Alishayev Sobir Tursunboyevich</i> JINOYAT ISHLARI BO'YICHA SUDLOVGA TEGISHLILIKNI ANIQ BELGILASHNING HUQUQIY VA AMALIY AHAMIYATI	156-161
--	---------

<i>Mamatmurodov Farrux</i> THE UNIQUENESS OF THE SUKUK FINANCIAL INSTRUMENT. THEORETICAL ANALYSIS OF THE UNIQUE SIMILARITIES AND DIFFERENCES BETWEEN SUKUK AND BONDS	162-168
---	---------

<i>Худайбергенов Бахрам, Эгамбердиев Ферузбек</i> ПОДАЧА ЖАЛОБ И РАССМОТРЕНИЕ ИХ СЛЕДСТВЕННЫМ СУДЬЕЙ НА ДОСУДЕБНОЙ СТАДИИ УГОЛОВНОГО ПРОЦЕССА	169-180
---	---------

<i>Хайдарова Хилола Анваровна</i> ЮРИДИЧЕСКАЯ ПРИРОДА ЗАВЕЩАНИЯ КАК ОСНОВНОГО СПОСОБА РАСПОРЯЖЕНИЯ НАСЛЕДСТВЕННЫМИ ПРАВАМИ	181-186
<i>Normatov Ermatat</i> SHAHAR AHOLISINING ATROF-MUHITNI MUHOFAZA QILISHDAGI HUQUQLARI VA MAJBURIYATLARI	187-196
<i>Abdurasulova Xadichaxon Ravshanbek qizi</i> MEHNAT QONUNCHILIGINI BUZISH BILAN BOG'LIQ JINOYAT QONUNI NORMALARINING RIVOJLANISH TARIXI	197-205
<i>Xazratov Mexriddin Faxriddin o'g'li</i> THE CONCEPT OF DIGITAL SERVICES AS AN OBJECT OF CIVIL LAW RELATIONS	206-210
<i>Mamataliyeva Shahnoza Xushmamat qizi</i> ISHNI SUDGA QADAR YURITISH BOSQICHIDA JINOYAT PROTSESSI ISHTIROKCHILARINING XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	211-218
<i>Abduazizov Doniyor Baxtiyor o'g'li</i> USTUN MUZOKARA KUCHI VA UNING SUISTE'MOLLIK SHAKLLARI: GERMANIYA, YAPONIYA VA JANUBIY KOREYA AMALIYOTINING QIYOSIY TAHLILI	219-228
<i>Uralov Sarbon Sardorovich</i> AXBOROT TEXNOLOGIYALARI ORQALI SODIR ETILAYOTGAN FIRIBGARLIK JINOYATLARI TAHLILI	229-236
<i>Abdurashidov Abdurauf Abdurashidovich</i> VOYAGA YETMAGANLAR TOMONIDAN SODIR ETILGAN BEZORILIK JINOYATLARINING XUSUSIYATLARI	237-243
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Rashidov Anvarjon Sharipovich</i> BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINFI O'QITUVCHILARI METODIKASIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING INNOVATSION YONDASHUVLARI	244-248
<i>Maydonova Sabokat Sadulloyevna</i> O'QUVCHILARNING KITOBXONLIKKA BO'LGAN QIZIQISHINI OSHIRISHDA OILA VA MAKTAB O'RTASIDAGI HAMKORLIKNING INNOVATSION USULLARI	249-253
<i>Jo'rayeva Zarifa Oltinboy qizi</i> JISMONIY TARBIYA DARSLARINI TASHKIL ETISHDA DAM OLISH DAQIQALARI VA PAUZALARI	254-259
<i>Kulidjanova Yulduzxon Inomjon qizi</i> AKADEMIK LITSEYLARDA ZAMONAVIY RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR IMKONIYATLARIDAN FOYDALANISH ("INFORMATIKA VA AXBOROT TEXNOLOGIYALARI" FANI MISOLIDA)	260-267
<i>Нажметдинова Наргиза Сайфетдиновна</i> ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ГОТОВНОСТЬ К ЭПОХЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА: АНАЛИЗ КОМПЕТЕНЦИЙ УЧИТЕЛЕЙ ИНФОРМАТИКИ И ПЕРСПЕКТИВЫ ИХ РАЗВИТИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ	268-277
<i>Haqberdiyev Baxtiyor, Ismog'ilova Madinabonu, Ro'ziqulova E'zoza</i> INTERYER DIZAYNIDA RANGLAR PSIXOLOGIYASI	278-282

Kutliyeva Feruzaxon Yusupovna

BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINFI O'QITUVCHILARI KOMPETENTLIGINI

TAKOMILLASHTIRISH BO'YICHA ILG'OR XORIJIY TAJRIBA TAHLILI 283-289

Received: 4 August 2025
Accepted: 10 August 2025
Published: 30 August 2025

Article / Original Paper

ANALYSIS OF THE LANGUAGE AND STYLE OF LITERARY JOURNALISM BY THE JADID WRITER TULAGAN KHOJAMYAROV (TAVALLO)

Rakhmonova Dildora Mirzakarimovna,

Doctor of Philosophy in Philology

Senior lecturer of the Uzbek language and literature department

Tashkent State University of Law

Abstract. In this article, the articles of the Jadid writer Tulagan Khodzhamyarov (Tavallo), published in periodicals, in particular, in the newspaper "Turkiston viloyatining gazetisi" are analyzed from the point of view of language and style. The author cites the creation of stylistic originality in Tavallo's journalistic works, the content and thematic analysis of his articles.

Keywords: Jadid literature, Jadid journalism, "Turkiston viloyatining gazetisi", Tavallo, language of literary works, style.

JADID ADIBI – TO‘LAGAN XO‘JAMYOROV (TAVALLO) BADIY PUBLITSISTIKASINING TIL VA USLUBI TAHLILI

Raxmonova Dildora Mirzakarimovna,

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori

Toshkent davlat yuridik universiteti O'zbek tili va adabiyoti kafedrasida katta o'qituvchisi

E-mail: dildorarahmonovatsul@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur maqolada jadid adibi – To'lagan Xo'jamiyrov (Tavallo)ning vaqtli matbuot nashrlari, xususan, "Turkiston viloyatining gazetisi"da chop etilgan maqolalari til, uslub nuqtai nazaridan tahlilga tortiladi. Tavalloning publitsistik asarlarida uslubiy o'ziga xoslikning yaratilishi, maqolalarining mazmun va mavzu jihatidan tahlili muallif tomonidan keltiriladi.

Kalit so'zlar: jadid adabiyoti, jadid publitsistikasi, "Turkiston viloyatining gazetisi", Tavallo, badiiy asar tili, uslub.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5SI7Y2025N17>

Kirish. Publitsistikaning eng asosiy vazifasi o'z davrining dolzarb muammolarini kun tartibiga qo'yish, mazkur jarayonda jamoatchilik fikrini qo'zg'atish, bahs uyg'otish orqali ijtimoiy fikrni shakllantirish, bu orqali omma ongiga ta'sir ko'rsatishdan iboratdir. Jadid matbuoti ayni shu maqsadlarni ko'zlagani holda, eng avvalo, millat va Vatan manfaati uchun kurashni o'z maqolalarida boshladilar. Jadidlar she'riyatda ham, dramaturgiyada ham, nasrda ham, publitsistikada ham birday muvaffaqiyat bilan qalam tebratgan. Publitsistikaning ilk namunalari o'zbek matbuotida 1900-yildan keyingina paydo bo'la boshlagan edi. Lekin bu sohadagi tajribalarning g'oyat kamligiga qaramay, jadid publitsistikasi 20-yillarning boshida o'z rivojining yuksak cho'qqilariga ko'tarildi. Bu harakatning atoqli vakillari nafaqat kitob, gazeta-jurnal chop etish va tarqatish, balki bu ziyo vositalarini sifatli va fikr uyg'otuvchi materiallar bilan ham to'ldirishga intilishar edi. Bu maqsad Tavalloga ham yot emas edi. U millat

hayotini yaxshilash, gazeta-jurnallar faoliyati, ularga homiylik lozimligi haqida she'r yozishdan tashqari, milliy matbuot sahifalarida o'ziga xos maqolalari bilan ham chiqishlar qilar edi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya. Abdurauf Fitrat "Adabiyot qoidalari"da ijodkor uslubi haqida to'xtalib, quyidagi fikrlarni keltiradi: "Butun o'zbek yozg'uchilarining ifodalari o'zbekcha bo'lg'ani holda har birining o'ziga xos maxsus bir uslubi bordir. Biroq uslubdagi bu hol tuban, kuchsiz-adib yozg'uchining asarlarida o'zini ochiq ko'rsata olmaydir. Kuchsiz yozg'uchilarning uslublari bir-birig'a o'xshab qoladir. Ular oddiy uslubda, umumiy til uslubida yozadir. Shoir-yozg'uchi san'atkorlikda ko'tarila borg'an sayin o'ziga maxsus bir uslub yarata boshlaydir. Shoirning xayol, o'y, tushunish shakllari tugal, komil bo'lg'ach, o'ziga yarasha bir uslub borliqqa chiqqan bo'ladir" [1:17]. Jadid ijodkorlari haqida so'z ketganda, ularning aksariyati ijodning har bir turida – lirik, epik, dramatik – o'z uslubini yarata oldilar. Tavallo ayni shunday ijodkorlar sirasiga kiradi. Ahamiyatli tomoni barcha ijod qilgan, davrning eng muhim ijtimoiy masalalari birdek baralla kuylanayotgan bir vaqtda Tavallo o'zining ijodiy ovozi yarata oldi, bu uning uslubi edi.

Adabiyotshunos D.Quronov: "Muayyan davrda yashagan bir qator ijodkorlar yaratgan ko'plab asarlarda tipologik umumiylik mavjud. Tipologik umumiylik hayot materialini tanlash, uni badiiy idrok qilish va baholash prinsiplarida, asarlarning badiiy shakl xususiyatlari, uslubiy jihatlarida o'zini namoyon etadi" [2: 10] deb yozadi. Ayni shu tipiklik Tavallo ijodi uchun ham xos. Jumladan, bu holat ularning tanlagan hayotiy materialida shakl xususiyatlarida namoyon bo'ladi. Tavallo ijodi uchun ham shu xususiyatlar xosligini inkor etmagan holda aytish mumkinki, u ayni muhitda o'z uslubining yangilanishini yarata oldi. Eng avvalo, Tavallo ijodi uchun xos bo'lgan eng muhim uslubiy belgi "turkona uslub"da ijod etishidir. Olima N.Afoqova turkona uslub tushunchasini qo'llagani holda, bu uslubga xos belgilar sifatida quyidagi jihatlarni sanaydi [3: 38]:

- soddalik;
- so'z shaklini o'zgartirish;
- ayrim qo'shimchalarni tashlab ketish;
- ba'zan grammatika qoidalaridan chetga chiqish;
- ohanglarning o'ynoqiligi.

Ko'rinib turibdiki, bu kabi uslubiy o'ziga xosliklar nafaqat lirikada, balki ayrimlari esa bir qadar publitsistikada ijtimoiy muhitning adabiyotga ta'siri asnosida yuzaga kelgan bo'lib, bu kabi uslubiy o'zgarishlar mumtoz adabiyotda tag'yir sifatida baholanishini ham ta'kidlab o'tish joiz. Adabiyotning missiyasi millatni uyg'otish, ularni birlashish va ma'rifatga chorlash bo'lib turgan bir vaqtda eng yaxshi usul uni xalqqa moslash va shu orqali adabiyot va omma yaqinlashuvini ta'minlashdan iborat edi. Ayni shu jihatlarga ko'ra Tavallo publitsistikasida N.Afoqova ta'kidlagan turkona uslubning eng muhim jihati soddalik, tilning ravonligi va nihoyada xalq tiliga yaqinlik yaqqol kuzatiladi.

Muhokama. Tavallo jamiyatdagi ijtimoiy muammolarni nihoyatda aniq va tushunarli tarzda bayon etadi. Jumladan, "E'tizor" deb nomlangan maqolasida ayni shu ravon va oddiy tilning jozibasidan mahorat bilan foydalanadi. "Oyna" jurnaliga nega maqola yubormay qo'ydingiz degan savolga javob berib o'tish barobarida jamiyatdagi eng dolzarb masalalarga e'tibor qaratadi: "Endi mandin she'r, maqola talab qilsangizlar, ushbu "Turkiston viloyatining gazetasi"ni olib o'qursizlar. Ot aylanub qozig'in topar, degan man bo'ldum. Ne uchun men xafa bo'lmasmanki, O'runburg'da chiqadurgon "Vaqt" gazetasin o'qib turamiz, bir necha maqola

yozi b yubordim, bosmaydur. Bossa ham bik oz qilib bosadurlar. Bizlarning to'g'rimizdin matbuot sahifasida qalam tebratsa, darhol bosh maqolasiga "Sart", "sartlar" deb bo'lmag'on bir majhul ism ila bizlarni kamsitib nafratlanarlar. Ul kishi hamon hamshiralimizning erlar ila musohabasi, tunlarda ko'chalarda progulkalari deb mufassal suratda bayon qilib tutash-tutashmiz deb ovuzlarini suvlatib gazetaga to'ldirurlar. Shul voqealarni ko'rub, bir xil gazetalarni o'qimoqdin vijdonim meni qaytardi". Tavallo bu kabi oldi-qochdi fikrlardan iborat maqolalar yozib yurishni zamondan ortda qolmoqlik sifatida baholaydi. Millatning qiyofasiga noto'g'ri yondashuvli, majhul bo'lgan fikrlarga tayanib yozilgan maqolalarni, bu kabi mavzularni yoritgan gazetalarni o'qishni o'ziga ep ko'rmagani holda, boshqalargada o'qishni maslahat bermaydi. "Bilmasmanki, endi qaysi gazetani o'qimoqni va qaysi gazetaga hasbi-holimizni yetushmaganliklaridin yozub, millatga xizmat etmog'imni deb, boshim qotub, o'ylab, "Qaysi yerni o'tin o'tlasang, shul yerni suvini suvla", degan qozoq maqoli esimga tushib ketib, ushbu "Turkiston viloyatining gazetasi"n o'qimoqni ham o'z birodarlarimg'a tavsiya etmoqni vojib darajada bilib, ko'nglum shul fikrni muqarrar qilib, tatar qarindoshlarimizga ham Ollohdin insof tilab qoldum". Tavallo "sart" ifodasiga, gazetalarda chiqadigan maqolalarda millatning qiyofasi to'liq ochib berilmasdan, aksincha bir tomonlama talqin etilayotganiga keskin e'tiroz bildiradi. Eng muhimi, bu e'tirozlarni ham turkona uslubda bayon etadi. "Ot aylanub qozig'in topar" kabi o'zbek xalqiga xos bo'lgan, qozoq xalqining esa: "Qaysi yerni o'tin o'tlasang, shul yerni suvini suvla" kabi maqollaridan foydalanishining o'ziyoq uslubdagi xalqonalikni, soddalik va ravonlikni ko'rsatib beradi. Ayni shu maqolaning o'zidayoq ruscha so'zlarning ham xalq talaffuziga moslangani kuzatiladi. Orenburgni O'runburg' tarzida yozilgani N.Afoqova ta'kidlagan turkona uslubga xos so'z shaklini o'zgartirish elementining ham uchrashini namoyon etadi. Bu kabi holatlarning barchasida turkona uslub qirralari bo'rtib turgani holda, ijodkorning xususiy uslub belgisiga aylana boradi. Qaysidir ma'noda publitsistik asarlarda maqollardan foydalanish jadid adabiyotining uslubiy ziynatiga aylangan edi deyish mumkin. Juda ko'plab ijodkorlar publitsistikasida ayni shu uslubiy ziynatga guvoh bo'lganimiz holda, ulardan foydalanishda uslubiy individuallikni kuzatamiz. Jumladan, Qodiriyning publitsistikasida ham Tavallo ijodida bo'lgani kabi maqollardan uslubiy ziynat sifatida foydalanish yaqqol kuzatiladi. Birgina: "Tavakkaltu 'allahni" degan er: na talqon-u, na qalqonning g'amin yer" sarlavhali maqolasida Qur'on oyatlari bilan asoslangan toat-ibodatda, ixlos-e'tiqodda, zuhdu taqvoda riyozat chekib, tavakkul qilish maqomiga ko'tarilgan buyuk ajdodlardan ibrat olmay, o'zining dangasaligini "tavakkul" niqobiga o'rab ko'rsatadigan zamondoshlarini ayovsiz tanqid qiladi. "Kimning og'ziga quloq solsang: Bo'lsa bo'lar, bo'lmasa g'ovlab ketar" deya kuyingan adib, bilimi chala muallimlar, so'zda polvonu mehnatdan qochadigan ishchilar, avlod tarbiyasi o'rnida "Qozonda jiz-biz, o'rinda siz-biz", she'rini shior qilgan millat ayollari, "Millatga ilm kerak, ma'rifat kerak" deya bong urib, ishga kelganda tomoshabin bo'lib turuvchi ziyolilik da'vosida yurganlar aslida Vatan millat tanazzulining bosh sababchilari ekani haqida iztirob bilan yozadi" [4: 141]. Ko'ringani kabi Qodiriy publitsistikasida ham millatni tanazzulga boshlovchi jaholat va uning sababchilari achchiq tanqid ostiga olinadi. Fikrlarini Qur'oni karim oyatlari va xalq maqollari yordamida asoslaydi. Millat taqdiriga kuyinish faqatgina tilda emas, amalda bo'lishi kerakligini alohida ta'kidlamoqda. Qodiriy va Tavalloda ham xalq maqollari uslubning ziynati bo'lish barobarida, maqsadni ochib berish vositasidir. Har ikki ijodkorning uslubiy bezaklari aynan bo'lgani holda uslubni bir biridan hissiy bo'yoqdorlik yaqqol farqlashga imkon tug'dirmoqda. Tavallo uslubida

til sodda va qisqa. Qodiriy uslubi esa hissiy bo'yoqdorlik va ta'sirchanlikka ega. Bu kabi uslubiy farqlar, jadid adabiyotining badiiy jihatdan rango-rang ekanini, ammo maqsad tomonidan yakdilligini, publitsistikaning asosiy maqsadi millatni uyg'otish, g'ofilikdan qutulishga undash ekanini anglashimiz mumkin.

Tavallo publitsistikasida asosiy g'oyalarning undash, chaqiriq, da'vat kabi mazmunda aks etishi ham uning uslubiga xos eng muhim elementlardan biridir. Ijodkor millat degan tushunchani nihoyatda yuksak baholagani holda millat taraqqiysi yo'lida barchani ilm-u ma'rifat ketidan quvmoqqa, o'tkinchi, keraksiz illatlardan chekingani holda o'zligini anglashga chaqiradi: Agarda bizlar ham o'z ona tilimizda bo'lg'on bir dona majalla va gazetamizni boshqa millat bolalari kabi tirishub o'qusak edi, bizlarg'a ham o'nlab, yigirmalab gazit, jurnal vujudg'a kelur edi. Boylarimiz ham majalla va gazeta nasihati va tanqidini tinglab, aziz bolalari uchun qayg'urub bid'at ishlara qiladurgon behuda sarflarin qo'yub, millat taraqqiysig'a cholishurlar edi. Ulamolarimiz-da majalla va g'azeta sababila ahvol va ijobi zamondan xabardor bo'lib, millatg'a, zamonga xizmat qilur edilar, insof edingiz... Muallif millat taraqqiysining omili bo'lgan jurnal va gazeta chop etishga boylarni undar ekan, insof etingiz chaqirig'i bilan o'z fikrini yakunlaydi. Bu kabi fikrlar Tavallo publitsistikasida yetakchilik qiladi. Ammo shuni ta'kidlash kerakki, chaqiriq, da'vatlar uning maqolalari badiiyatini faqatgina shundan iborat qilib qo'ymaydi, yoki badiiylikni pasaytirmaydi. Zero, Tavallo publitsistikasiga xos bo'lgan eng dastlabki belgi uning maqolalari, eng avvalo, badiiy publitsistik maqolalardir. U ijodkor sifatida o'z maqolalarini she'riy misralar bilan boyitadi, fikrlari tasdig'i o'laroq hazrat Navoiy g'azaliyotiga, xalq hikmatlariga ko'p bora murojaat etadi. Chunonchi, "Ответ Джанбаеву" maqolasida ayni hazrat Navoiy lirikasidan hamda xalq hajviyalaridan unumli foydalangani holda o'z uslubini ziynatlaydi. Jumladan, "Djanbayev" (Jonboy)ning ismini Nasriddin Afandi haqidagi latifalar asnosida hajv ostiga oladi: Endi meni so'zimni qabul qilsangiz, har kim ilan javob raddiya yozishmasdin burun otingizni va otangiz ismini to'g'rilab olganingiz yaxshi bo'lur edi. Manimcha, Jonboy o'rniga Jonmuhammad qo'yingiz. Ul vaqtda Mullo Nasriddin Afandi laklakni tutib, oyog'in-tumshug'in qirqib, emdi qushga o'xshading degandek bo'lsa, ajab emas. Ey muhtaram muallim afandi, har narsa yozganingizda o'ylabroq yozing, eslamay so'zlagan esnamay o'ladi, maqolig'a o'xshab ketmasun. Ko'rinib turibdiki, nafaqat latifadan, xalq maqolidan ham unumli foydalangani holda badiiyatni yanada ko'rkamlashuviga erishadi, qolaversa, ularni hajv, kinoya, achchiq-kesatiq jarayonida mahorat bilan qo'llagani holda uslubiy mukammallikni, butunlikni ta'minlashga harakat qiladi. Fikrlarini ziynatlashni Navoiy misralaridan foydalangani holda davom ettiradi: Har qancha mani to'g'rimga iftirolar yozganingizda ham men sizdekdan ranjimasmen va ham martabadin tushub ham qolmasman, deya Navoiyning quyidagi misralarini keltiradi va o'z maqolasining badiiyatini yana bir karra mukammalashuviga erishadi:

"Hud-hud qo'yдилar azali toj boshig'a,
Tushgaymu jola yoqqan ila toj boshidin"

Ko'rinib turganidek, Tavalloning shoirligi uning publitsistik uslubiga ham o'z-o'zidan ta'sir ko'rsatgani holda, maqolalardagi badiiylikni turli adabiy vositalar yordamida hosil qiladi. O'z-o'zidan bu holat uslubning mukammalligiga olib keladi. Ayni bu kabi badiiylik nafaqat maqolalar mohiyatida, qolaversa, sarlavhaning o'zidayoq ko'zga tashlanadi. Tavallo sarlavhadayoq maqolaning butun mohiyatini ochib berishga, badiiylik va xabarni umumlashtirishga intiladi. Bu kabi holatlar Tavallo publitsistik uslubining o'ziga xosligini,

individualligini namoyish etadi. Ayni shu o'rinda D.Quronovning quyidagi mulohazalarini keltirib o'tish joiz: "Uslubda namoyon bo'luvchi ijodiy individuallik badiiy asarning barcha sathlarida (badiiy matnning tuzilishi – ritorika, badiiy voqelikni yaratish prinsiplari – poetika) birdek ko'zga tashlanadi" [2: 43]. Tavallo publitsistikasidagi ayni shu uslubiy individuallik ham badiiy matnning barcha qismlarida birdek ko'rinib turadi, uslubiy betakrorlikni yuzaga keltiradi.

Natijalar. Hech ikkilanmay aytish mumkinki, Tavallo publitsistikasida uslubning badiiyatini ijodkorning o'z hamfikrlariniki kabi adabiy-estetik qarashlari yanada mukammallashtiradi. Qaysidir ma'noda aytish mumkinki, barcha jadid publitsistlarining adabiy-estetik qarashlarida Vatan va millat g'ami masalasi yetakchilik qilgani holda, ularning tili, ifodalash usulida ma'lum bir farqlar mavjudki, ayni shu farq uslubdir. Jumladan, barcha jadid ijodkorlari Rusiya bosqiniga salbiy munosabatda bo'lgani holda, ayni masalaga o'z munosabatlarini individual uslub imkoniyatlariga tayangan holda bildirib o'tadilar. Jumladan, Fitrat ruslarning O'rta Osiyoni madaniylashtirish bahonasidagi bosqinchilik siyosatini keskin qoralagani holda o'zining "Turkistonda ruslar" maqolasida quyidagicha yozadi: "Shuni ham aytib o'taylikkim, munday bir ta'sirni rus millatining avom tabaqasidan olmog'imiz mumkin emas edi, chunki bizning avomimiz unlardan yuz marotaba madaniyroq edilar" [5: 201] deb yozadi. Fitrat shu tariqa bosqinchilik siyosatining asl mohiyati, maqsadini ochib borar ekan, bu holat ayniqsa ilm-ma'rifat masalasida alohida ko'zga tashlanishini ta'kidlaydi: "Bizning diniy va milliy hissiyotlarimizni o'ldurmak tilagi bilan O'straumov kabi mutaassib po'plarning idorasida gazit chiqarildi, maktab ochildi, lekin o'z millatimiz va diyonatimizni onglatish uchun o'z tarafimizdan ochilg'on maktablar va gazitlar bog'landi, sha'riy mahkamalarimizning huquq va salohiyatlaridan buyuk bir qismi g'asb etildi" [5: 201]. Ko'rinib turganidek, millatning eng og'riqli nuqtalarini Fitrat o'z uslubida bayon etadi. Fitratning uslubi, eng avvalo, uning tilida, ifoda yo'sinida ko'zga tashlanadi. Tavallo ham "Asosan "Oyna" jurnali va "Turkiston viloyatining gazeti"da e'lon qilingan publitsistik maqolalarida u ham boshqa jadid mutafakkirlari kabi o'z zamonining dolzarb muammolarini ko'tarib chiqdi. Bu muammolarga muolaja izladi". Faqat o'z uslubida. Tavallo ham Fitrat kabi ayni millat uchun eng dolzarb bo'lgan masalalar – ilm-u urfon masalasini yoritir ekan, faqat uning tilidagi sodda, bir qadar achchiq kesatiq, tushunarlikka ega bo'lgan ifoda uslubning Fitrat maqolalari uslubidan aniq farqini ko'rsatib turadi. Uning publitsistikasi badiiy publitsistika bo'lsa-da, uslubi ortiqcha pafos yoxud tasviriy bo'yoqdorlikdan xoli. Bu uslub Tavallo ijodining, aynan publitsistikasining maqsad va mohiyatini o'zida aks ettiradi. Maqsad millatni uyg'otish va bu maqsadning yuzaga chiqaruvchisi adabiyot bo'lib turgan bir paytda Tavalloning ayni uslubi barcha maqsadlarning yuzaga chiqishida muhim ahamiyat kasb etdi. U o'z maqolalarida xalqning o'z tilidan, xalqning uslubidan foydalangan holda eng dolzarb masalalarni ochib berdi. Uyg'oq tafakkur, zamonaviy hayotga intilish maqolalar bosh mavzusi bo'lsa, jonli til, ravon ifoda Tavallo uslubining o'ziga xos qirrasidir. U hayotning go'zallashuv omili haqida fikr yuritir ekan, shunday yozadi: "Hozirgi zamonda ilm ila, ikkinchi pul-oqcha ila umrni istirohatda kechirmak mumkin. Qo'lda oqcha tutmasdin va ilm o'qumasdin dunyoda umr o'tkazurman, degan inson albatta majnunlikdin yiroq emas, deb biling. Ko'rasiz, bizlar maktabga jo'nagonda guyoki bir azob beradurg'on yoki hibsga olib ketayotganlardek zo'r minan va noiloj. Maktabga yaqinlashgan sayin ko'kragimiz urub, yurak o'ynab, maktab eshigida necha minut turib, kiroyinmu yoki kirmasdin ertaga biror bahona topilmasmu, deb qarab turamiz. Voy, bizlarning o'tkan umrlarimizga va otalarimizning

qilg'on tarbiyatlariga, deb afsuschilar ichidin". Tavallo hayotning har bir masalasiga reallik asosida yondashadi. Professor N.Jabborov ta'kidlaganidek: "Eng muhimi, bu fikrlar bugungi kun uchun ham dolzarb, bugun ham shu kabi muammolar mavjud. Tavallo publitsistikasi bu muammolarni hal qilishda bizga dastur bo'lishga loyiq" [6: 3]. Zero, ilmning mohiyati va samarasi hech qachon o'zgarmaydi. Tavallo publitsistikasida ayni mohiyatan eskirmas masalalar tahlil qilinadi. Ko'rinib turibdiki, Tavallo va Fitrat publitsistikasi mazmunan uyg'un bo'lgani holda, uslub jihatidan tamomila alohidalik xususiyatiga ega. Fitratning uslubi bir qadar pafosning yuqoriligi, tilning murakkabligi jihatidan Tavallo publitsistikasi uslubidan farqlidir. Alohida ta'kidlash joizki, uslubiy jihatdan rang-baranglik jadid adabiyotining yetakchi xususiyatlaridan biridir. Ayni shu rang-baranglik Cho'lpon va Tavallo publitsistikasi qiyosida ham kuzatiladi. Cho'lpon publitsistikasida ham ma'rifat va millat taraqqiysi bosh mavzu hisoblanadi. U ham ma'rifatni yagona xaloskor va yengilmas kuch deb hisoblaydi. Millatning millat sifatida shakllanishi uchun, dunyoda yashab qolishi uchun ma'rifat zarurligini ta'kidlaydi: "Adabiyot yashasa – millat yashar. Adabiyoti o'lmag'on va adabiyotining taraqqiysig'a chalishmagan va adiblar yetishdirmag'on millat oxiri bir kun hissiyotdan, o'ydan, fikrdan mahrum qolub, sekin-sekin inqiroz bo'lur. Muni inkor qilib bo'lmas. Inkor qilg'an millat o'zini inqirozda ekanun bildirur" [7: 2]. Cho'lponning millatning najoti bo'lgan ilm va ma'rifat haqida yozgan ushbu maqolasini o'qigan o'quvchi, eng avvalo, o'zini she'r o'qiyotgan kabi his etadi. Yuksak badiiyat, pafos, obrazli ifodalar go'yo lirik asar namunasini o'qiyotgandek taassurot uyg'otadi. Bu holat o'z-o'zidan Cho'lpon publitsistik uslubining o'ziga xos jihatini namoyon etish bilan bir qatorda adabiyotshunos Ulug'bek Hamdamning quyidagi fikrlarini yodga soladi: "30-yillarga kelib o'zbek she'riyatida publitsistiklik xususiyati to'la ustuvorlikka ega bo'ldi. She'riyatda lirikaga xos bo'lgan o'zak xususiyat – qalb kechinmalarini tasvirlash keyingi o'ringa surildi: u o'z vazifasini, asosan, jamiyatda yuz berayotgan hodisalarni tezkorlik bilan aks ettirish va ularga g'oyaviy-hissiy munosabat bildirish orqali ommaga ta'sir etish, ijtimoiy fikrni shakllantirishda ko'ra boshladi" [8: 173-174]. Biroq Cho'lpon ijodiga nazar solar ekanmiz, uning nafaqat lirikasida badiiyatning yuqoriligi, hatto publitsistikasida publitsistik ruhdan ko'ra lirikaning ruhiyatini ko'proq namoyon bo'lishini kuzatishimiz mumkin. Uslubning bu qadar xilma-xilligi, o'ziga xosligi namoyon bo'lib borayotgan bir davrda o'z ovozi topish, o'z uslubiga ega bo'lish hamma ijodkor ham erishavermaydigan natija edi. Tavallo o'ziga zamondosh bo'lgan eng ulkan adabiy qiyofalar orasida o'z o'rnini, shu bilan birga, o'z uslubini yarata olgan ijodkor edi, deyish mumkin. Fitrat "adabiyot – fikr, tuyg'ularimizdagi to'lqunlarni so'zlar, gaplar yordami bilan tasvir qilib, boshqalarda ham xuddi shu to'lqinlarni yaratmoqdir" deya yozar ekan, Tavallo ijodi uchun ham ayni xususiyatlar tegishli ekanini anglashimiz mumkin. Jumladan, teatr va uning millat taraqqiysida tutgan o'rni haqida tuyg'ularini Fitrat ta'kidlaganidek, to'lqinli so'zlar ila bayon etar ekan, har narsadan illat izlovchilar doim mavjud ekanini alohida ta'kidlab o'tadi: "Bir qaysi kasaltabiat o'z manfaatini bilmag'on va millatni tanimag'onlarimiz bu tiyotni teskari fahm edub, yo'q aqlin yugurturmasdin mundoqcha farosatlarni eturlarki, bizlarga tiyotr ko'rguzamiz deb, bizlarga ota o'ldursangizlar mundoqcha o'ldurasiz, deb bizning bolalarimizga ota o'ldurmoq ta'limini ko'rsottilar va misoli shunga o'xshash ters xayollari ila dunyoyi olamni bilchiratub yururlar"[9: 13]. Ayni shu o'rinda Tavallo publitsistikasidagi pafosli uslubning qirralarini uchratish barobarida, she'riyatdagi kabi hissiyotning, tasvirlash usulining guvohiga aylanamiz. G. Nishonova ta'kidlagani kabi: "She'rlardagi hasratli mazmun o'sha davr publitsistikasida aks sado ber"ganini [10: 150]

kuzatishimiz mumkin bo'lad. Ayni shu fikrlar tasdig'iga Fitrat publitsistikasiga nazar solish orqali ham amin bo'lish mumkin. Zero, Tavallo publitsistikasining uslubiy o'ziga xosligini anglash, uning zamondoshi bo'lmish Fitrat publitsistikasining badiiyati va uslubini tadqiq etish bilan yanada oydinlasha boradi. Fitrat ham ayni Tavallo ijodidagi mavzularda qalam tebratgani holda, maqsad tomondan ham u bilan bir xillikka ega. Biroq uning publitsistik uslub badiiy bo'yoqdorlikning yuqoriligi, uslubning ta'sirchanligi va she'riy ohangga yaqinligi bilan alohidalik xususiyatiga ega. Jumladan, Fitratning "Muxtoriyat" sarlavhali maqolasiga e'tibor qaratadigan bo'lsak, uning uslubidagi hayajonli nutq, baland pafos, o'tkir til yaqqol ko'zga tashlanadi. Ayni shu jihatlar Fitrat uslubiy novatorligining asosi sifatida muhim ahamiyat kasb etadi. Uzoq yillar davomida ezilish, zulm tig'i ostida qolgan millatning bardoshi yolg'iz hamrohi bo'lganini qayd etadi: "Elli(k) yildan beri ezildik, tahqir etildik, qo'limiz bog'landi, tilimiz kesildi, og'zimiz qoplandi, yerimiz bosildi, molimiz talandi, sharafigimiz yumurildi, nomusimiz g'asb qilindi, huquqimizga tajovuzlar bo'ldi, insonligimiz oyoqlar ostiga olindi, to'zimli turdik, sabr etdik" [11: 198]. Ayni shu o'rinda Fitrat publitsistikasining o'ziga xosligi barobarida, Tavallo publitsistikasidagi uslub masalasi ham qiyosiy tahlil orqali bir qadar oydinlasha boradi.

Xulosa. Bu kabi uslubiy xilma-xillikdan xulosa chiqarish mumkinki, jadid davri publitsistikasi, xususan, Tavallo publitsistikasi ham, faqatgina ijtimoiylik masalasini yoritgani bois badiiy mukammallikni yo'qotmadi, aksincha, bu davrda adabiyotga yangi janrlar, yangidan-yangi uslublar kirib kela boshladi. Ayni shu jarayonda Tavallo publitsistikasining ham alohida o'rni borligini e'tirof etish joizdir. Tavallo publitsistikasi uslub haqida so'z borar ekan, qiyosiy tahlillar va mulohazalar asnosida uning uslub uchun xos xususiyatlar sifatida quyidagi jihatlarni alohida qayd etish joiz: soddalik, hajv, xalq og'zaki ijodiga murojaat va kinoya. Bu kabi vositalar garchand boshqa ijodkorlar publitsistikasida ham kuzatilsa-da, Tavallo publitsistikasida maromiga yetganligi, o'z o'rni va vaqtida qo'llanganligi, badiiy maqsadni nozik tarzda ochib bera olganligi bilan xarakterlidir. Avloniy ta'kidlagani kabi jadid davri matbuoti, publitsistikasi: "bir yoqdan ilmiy islohot uchun mafkura hozirlagon bo'lsa, ikkinchi yoqdan el orasiga o'zgarish tuxmini sochdi". Shu jihatdan Tavallo publitsistikasi ham badiiy adabiyot, ham ijtimoiy-siyosiy vaziyat yaxshilanishi uchun ma'lum darajada xizmat qildi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Фитрат А. Танланган асарлар. 4-жилд. – Тошкент: Маънавият, 2006.
2. Қуроноу Д. ва б. Адабиётшунослик луғати. – Тошкент: Академнашр, 2013.
3. Афоқова Н. Ўзбек жадид адабиётида шеърйй шакллар тараққиёти тамойиллари. Филол. фан. докт. дисс... – Тошкент, 2006.
4. Ислон энциклопедияси. 1-жилд. – Тошкент: Ўзбекистон ислон академияси нашриёти, 2020.
5. Фитрат А. Туркистонда руслар. // Танланган асарлар. 3-жилд. – Тошкент: Маънавият, 2003.
6. Жабборов Н. "Миллата жонлар фидо..." // Моҳият. – Тошкент, 2004, №18.
7. Чўлпон. Адабиёт надир? // Садоий Туркистон, 1914 йил 4 июнь.
8. Ҳамдамов У. XX аср ўзбек шеърййи бадий тафаккур тадрижининг ижтимоий психологик хусусиятлари. Филол. фан. д-ри... дисс. - Тошкент, 2017.
9. Фитрат А. Танланган асарлар. 4-жилд. – Тошкент: Маънавият, 2006.
10. Нишонова Г. Ўзбек публицистикасининг шаклланиши ҳамда ривожланишида "Ойна" журналининг ўрни ва аҳамияти. Фил. фан. ном...дисс. – Тошкент, 2008.
11. Фитрат А. Танланган асарлар. 3-жилд. – Тошкент: Маънавият, 2003.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 5/7 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).